بسم الله الرحمن الرحيم

ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓު
ދިވެހިރާއްޖެ

ޝަރީޢަތް ނިމުނުގޮތް

- ޤަޟިއްޔާ ނަންބަރު: 2026/HC-B12/04
- އިސްތިއުނާފުކުރި ފަރާތް: ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީސް
- އިސްތިއުނާފުކުރެވުނު ފަރާތް: މުޙައްމަދު އާދަމް/ ސެޖްރައިޖް، ހދ.ކުޅުދުއްފުށި
- މައްސަލައިގެ ބާވަތް: ކޯޓު އަމުރު (ބަންދުން ދޫކޮށްލުން)

މައްސަލަ ބެލި ފަނޑިޔާރުންގެ މަޖިލިސް:

ފަނޑިޔާރު އިބްރާހީމް ވާހިދު
ފަނޑިޔާރު މުޙައްމަދު ސަލީމް ޢަބްދުﷲ
ފަނޑިޔާރު ޢަބްދުލްމާޖިދު ހުސައިން

ހުކުމް ތާރީޚު: 28 ޝަޢުބާން 1447
16 ފެބްރުއަރީ 2026

ހައިކޯޓުގައި ޤަޟިއްޔާ ބަލައި ނިމުނު ތާރީޚް:
10 ޝަޢުބާން 1447
29 ޖަނަވަރީ 2026

- **އިސްތިއުނާފުކުރެވުނު މައްސަލަ:**
- **ނަންބަރު:** B12C/MA/2026/18
- **ނިންމި ކޯޓު:** ތިލަދުންމަތީ ދެކުނުބުރީ ކުޅުދުއްފުށި މެޖިސްޓްރޭޓް ކޯޓު
- **ފަރާތް:** ހާޖު އަޙުމަދު (ބަންދުން ދޫކުރުން)
- **ހުށަހެޅުނު ތާރީޚް:** 11 ނޮވެންބަރު 2025
- **ނިމުނު ތާރީޚް:** 21 ޖަނަވަރީ 2026

އިސްތިއުނާފުކުރި ފަރާތް
ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީސް
ވަކީލު ފަރާތް:
ޕަބްލިކް ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޢާއިޝަތު ޝީނާ
ޕަބްލިކް ޕްރޮސިކިއުޓަރ އަޙުމަދު ސިރާޖު

އިސްތިއުނާފަށް ޖަވާބުދޭ ފަރާތް
މުޙައްމަދު ޢާރިފު/ ސަނިވިއުގެ، ހދ.ކުޅުދުއްފުށި
ވަކީލު ފަރާތް:
ޤާނޫނީ ވަކީލު/ އަޙުމަދު، ގއ.ތިނަދޫ
އޮފީސް އޮފް ލީގަލް ކައުންސެލް/ ހދ. ކުޅުދުއްފުށި

ޖިނާއީ - ހާޖު އަޙުމަދު - ސަރުކާރާއި ބަންދުން ދޫކުރުން

ފަނޑިޔާރު އިބްރާހިމް [illegible] ރައުޔު

ތަޢާރުފު

1. މިއީ، ތިލަދުންމަތީ ދެކުނުބުރީ ކުޅުދުއްފުށީ މެޖިސްޓްރޭޓް ކޯޓުގެ ނަންބަރު B12C/MA/2026/18 "ކޯޓު އަމުރު" އިސްތިއުނާފުކުރުމަށް އެދި ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީހުގެ ފަރާތުން ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓަށް [illegible] [illegible] [illegible] މައްސަލައެކެވެ. މި މައްސަލާގައި އިސްތިއުނާފުކުރެވިފައިވާ ފަރާތަކީ، ހދ.ކުޅުދުއްފުށި/ [illegible]، މުޙައްމަދު އާދަމް[1] އެވެ.

ކަންހިނގާފައިވާ ގޮތް

2. ހދ.ކުޅުދުއްފުށި/ [illegible]، މުޙައްމަދު އާދަމް، ހދ.ކުޅުދުއްފުށީގައި މަސްތުވާތަކެތި ބޭނުންކޮށް، ގެންގުޅެ، [illegible] ވިއްކާ ވިޔަފާރިކުރާކަމަށް [illegible] މައްސަލައިގައި، މުޖުތަމަޢުގެ ސަލާމަތާއި ރައްކާތެރިކަމަށްޓަކައި، ކޯޓު އަމުރެއްގެ[2] ދަށުން 13 ނޮވެންބަރު 2025 ގައި ހައްޔަރުކޮށްފައިވެއެވެ.

3. ޑްރަގްސް އެކްޓްގެ 49 ވަނަ މާއްދާއާއި، ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 59 ވަނަ މާއްދާއާ 60 ވަނަ މާއްދާގެ (ށ) އަށް ރިޢާޔަތްކޮށް މުޖުތަމަޢުގެ ސަލާމަތަށް ނުރައްކަލެއް ކުރިމަތިވެދާނެ ކަމަށް ބެލެވޭތީ އާއި [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible] ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ގަވާއިދުގެ 13 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ) ގެ 2 ވަނަ ނަންބަރަށާއި، އެ މާއްދާގެ (ނ) ގެ 3، 4 އަދި 5 ވަނަ ނަންބަރުގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ ކަންކަން އެގޮތުގައި ހުރިކަން [illegible]، އެގޮތުން [illegible] މައްސަލައެއް ތުހުމަތުކުރެވޭ މަސްތުވާތަކެތީގެ ބޭނުންކުރުން ވިޔަފާރިކުރުމުގެ [illegible] ކަމަށް ވެފައި، [illegible] [illegible] [illegible] މަސްތުވާތަކެތި ކަމަށް [illegible] [illegible] ހުރި ޕްލާސްޓިކް ކޮތަޅުތަކާއި، އިތުރު [illegible] [illegible] ތަކެތި [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] އެކި ތަންތަނުގައި ބަހައްޓާފައިވާ ހުރި ގިނަ އަދަދެއްގެ ފައިސާ ފެނިފައިވާތީ، މީނާ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ގުޅުން [illegible]

---

[1] އައިޑީކާޑު ނަންބަރު A232415

[2] ތިލަދުންމަތީ ދެކުނުބުރީ ކުޅުދުއްފުށީ މެޖިސްޓްރޭޓް ކޯޓުގެ ނަންބަރު B12C/HA/2025/20 "ކޯޓު އަމުރު"

އިތުރު ފަރާތެއް މި މައްސަލައާ ގުޅިގެން ހުށައަޅުއްވާފައިވާތީ މީނާ ދިރިއުޅޭ ގޭގައި އިތުރު ފަރާތެއްވެސް ދިރިއުޅުމުން އަންނަނިވި، [illegible] ދޫކޮށްލައިފިނަމަ ހެކިންނަށް ނުފޫޒު ފޯރުވުމުގެ އިޙްތިމާލު އޮތް ކަމަށް ބެލެވޭ އާއި މުޖުތަމަޢުގެ ސަލާމަތަށް ނުރައްކަލެއް [illegible] ކަމަށް ބެލެވޭ، 13 ނޮވެންބަރު 2025 އިން 28 ނޮވެންބަރު 2025 ގެ ނިޔަލަށް، ތިލަދުންމަތީ ދެކުނުބުރީ ކުޅުދުއްފުށީ މެޖިސްޓްރޭޓް ކޯޓުގެ ނަންބަރު B12C/MA/2025/127 ކޯޓު އަމުރުން، މުޙައްމަދު އާދަމް 15 (ފަނަރަ) ދުވަހަށް ބަންދުކުރުމަށް އަމުރުކޮށްފައިވެއެވެ.

4. ޤާނޫނުއަސާސީގެ 49 ވަނަ މާއްދާއާއި ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 59 ވަނަ މާއްދާއާއި 60 ވަނަ މާއްދާގެ (ށ) އަށް ރިޢާޔަތްކޮށް މުޖުތަމަޢުގެ ސަލާމަތަށް ނުރައްކަލެއް [illegible] ކަމަށް ބެލެވޭ އާއި [illegible] ނުފޫޒު ފޯރުވުމުގެ [illegible] ބެލެވޭ، [illegible] ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ގަވާއިދުގެ 13 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ) ގެ 2 ވަނަ ނަންބަރަށާއި، އެ މާއްދާގެ (ނ) ގެ 3، 4، އަދި 5 ވަނަ ނަންބަރުގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ ކަންކަން އެގޮތުގައި ހުރިކަމަށް ބެލެވޭ، އެގޮތުން މީނާގެ މައްޗަށް ތުހުމަތުކުރެވޭ މަސްއޫލިއްޔަތުގެ [illegible] މީނާ ދިރިއުޅޭ [illegible] ކަމަށް [illegible] އިތުރު ފަރާތްތަކާއި، އެ [illegible] ބަންދުކުރުމާ ގުޅޭ [illegible] ބަންދުކޮށްފައި ހުރި ގިނަ އަދަދެއްގެ [illegible] އިތުރު ފަރާތެއް މި މައްސަލައާ ގުޅިގެން [illegible]

މުޖުތަމަޢުގައި ބިރުވެރިކަން އުފެދި އިތުރު ކުށްތަކަށް މަގުފަހި ވުމުންނާއި، ތަޙުޤީޤު މި މަރުޙަލާގައި ހުރި [illegible] [illegible] ނުފޫޒު ފޯރުވުމުގެ އިޙްތިމާލު އޮތް ކަމަށް ބެލެވޭތީ އާއި މުޖުތަމަޢުގެ ސަލާމަތަށް ނުރައްކަލެއް އޮވެދާނެ ކަމަށް ބެލެވޭތީ، 27 ނޮވެންބަރު 2025 އިން ފެށިގެން 12 ޑިސެންބަރު 2025 ގެ ނިޔަލަށް، 15 (ފަނަރަ) ދުވަހުގެ މުއްދަތަށް މުޙައްމަދު އާދަމް ބަންދުކުރުމަށް [illegible] [illegible] [illegible] ޑިސްޓްރިކްޓް ކޯޓުން އަމުރުކުރައްވާފައިވެއެވެ.[3]

5. މި މައްސަލައަކީ ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 22 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) ގައި ބަޔާންކުރާ މަސްތުވާތަކެތި [illegible] [illegible] [illegible] ޤާނޫނުގެ 144 ވަނަ މާއްދާގެ (ށ) އަދި (ވ) ގައި [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] އަދި [illegible] [illegible] [illegible] ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ގަވާއިދުގެ 13 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ) ގައި [illegible] [illegible] [illegible]، ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 60 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) ގައިވާ ކަންކަން އެގޮތުގައި ހުކުމުން، 12 ޑިސެންބަރު 2025 އިން ފެށިގެން 11 ޖަނަވަރީ 2026 ގެ ނިޔަލަށް، 30 (ތިރީސް) ދުވަހުގެ މުއްދަތަށް މުޙައްމަދު އާދަމް [illegible].[4]

6. ޤާނޫނުއަސާސީގެ 49 ވަނަ މާއްދާއާއި ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 59 ވަނަ މާއްދާއާ 60 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) އަށް ރިޢާޔަތްކޮށް މުޖުތަމަޢުގެ ސަލާމަތަށް ނުރައްކަލެއް [illegible] ކަމަށް ބެލެވޭތީ، [illegible] ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ގަވާއިދުގެ 13 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ) ގެ 3، 4 އަދި 5 ވަނަ ނަންބަރުގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ ކަންކަން އެގޮތުގައި [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] މަސްތުވާތަކެތީގެ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] މަސްތުވާތަކެތީގެ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible]

---

[3] [illegible] [illegible] [illegible] ޑިސްޓްރިކްޓް ކޯޓުގެ ނަންބަރު B12C/MA/2025/132 "ބަންދު އަމުރު"

[4] [illegible] [illegible] [illegible] ޑިސްޓްރިކްޓް ކޯޓުގެ ނަންބަރު B12C/MA/2025/137 "ބަންދު އަމުރު"

ދިރިއުޅޭ ކޯޓަރިން ވަސްވާސްތަކާއި ބަންދުކުރަން ބޭނުންކުރާ ގޮތުގެ ތަޙުޤީޤާއި، ދުއް ޒިޔާރަތް ކުއްޖާ އާއި ކޯޓަރީގެ އަރި ތަންތަނުގައި ތައްޔާރުކޮށްފައި ހުރި ފިޔަ އަތަރުތަކުގެ ވަސް ފުރިހަމަކުރުމުން، ކުރުކޮށްފައިވާ ގޯތީގައި ކުރުގައި ބައިވެރިވުމާއި ގުޅުވައިގެން ބެލެވެން ހުރި ކަންކަމަށް ބަލާއިރު މީނާ ބަންދުން ދޫކޮށްލައިފިނަމަ މުޖުތަމަޢުގެ ސަލާމަތަށް ނުރައްކަލެއް ކުރިމަތިވެދާނެ ކަމަށް ބެލެވެން އޮތުމާއި، 11 ޖަނަވަރީ 2026 އިން ފެށިގެން 21 ޖަނަވަރީ 2026 ގެ ނިޔަލަށް، 10 (ދިހައެއް) ދުވަހުގެ މުއްދަތަށް މުޙައްމަދު އާދަމް ބަންދުކުރައްވާފައިވެއެވެ.[5]

7. މުޙައްމަދު އާދަމްގެ މައްޗަށް ތުހުމަތުކުރެވޭ ކުށުގެ ބާވަތަށް، ނުވަތަ އޭނާ ތުހުމަތުކުރެވޭ ކުށާ ގުޅުވާލެވޭ މިންވަރަށް ހުރި ޤަރީނާ ލިބިފައިވާތީ، މީނާ ކުށް ތަކުރާރުކުރުމުގެ ފުރުޞަތު އޮތުމާއި މީނާގެ ސަބަބުން، މުޖުތަމަޢުގެ ސަލާމަތަށް ނުރައްކާތެރި ކަމަށް ފެންނާތީ، ޤާނޫނުއަސާސީގެ 49 ވަނަ މާއްދާއާއި، ޤާނޫނު ނަންބަރު 12/2016 (ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނު)ގެ 59 ވަނަ މާއްދާއަށް ރިޢާޔަތްކޮށް، އަދި ޤާނޫނުގެ 60 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ) ގެ ދަށުން މުޙައްމަދު އާދަމް މައްސަލައިގެ ޝަރީޢަތުގެ މަރުޙަލާ ނިމެންދެން ބަންދުގައި ބަހައްޓައި ދިނުމުގެ އަމުރެއް ނެރުއްވުމަށް ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީހުގެ ފަރާތުން 20 ޖަނަވަރީ 2026 ގައި އެދިވަޑައިގެންފައެވެ.[6]

8. އިސްވެ ބަޔާންކުރެވުނު ހުށަހެޅުމުން ހުށަހެޅުއްވުމުން ތިލަދުންމަތީ ދެކުނުބުރީ ކުޅުދުއްފުށީ މެޖިސްޓްރޭޓް ކޯޓުގެ ނަންބަރު B12C/MA/2026/18 ކޯޓު އަމުރުން މުޙައްމަދު އާދަމް ޝަރީޢަތް ނިމެންދެން ބަންދުން ދޫނުކޮށްލުމަށް އަމުރުކޮށްފައިވެއެވެ.

9. މި އިސްތިއުނާފު ފަސްޓް އިންސްޓަންސް ބަލައިދިން ކޯޓު އަމުރު[7] އިސްތިއުނާފުކުރެވިފައި ބެލެވޭ ވަސީލަތެކެވެ.

---

[5] ތިލަދުންމަތީ ދެކުނުބުރީ ކުޅުދުއްފުށީ މެޖިސްޓްރޭޓް ކޯޓުގެ ނަންބަރު B12C/MA/2026/11 "ކޯޓު އަމުރު"

[6] ހދ. ކުޅުދުއްފުށީ މެޖިސްޓްރޭޓް ކޯޓުގެ "ބަންދުގެ މުއްދަތު އިތުރުކުރުމަށް އެދި ހުށަހަޅާ ފޯމު" ([illegible]) ނަންބަރު J1/2026/33

[7] ތިލަދުންމަތީ ދެކުނުބުރީ ކުޅުދުއްފުށީ މެޖިސްޓްރޭޓް ކޯޓުގެ ނަންބަރު B12C/MA/2026/18 "ކޯޓު އަމުރު"

ތިލަދުންމަތީ ދެކުނުބުރީ ކުޅުދުއްފުށީ މެޖިސްޓްރޭޓް ކޯޓުގެ ނަންބަރު B12C/MA/2026/18 ކޯޓު އަމުރު

10- ތިލަދުންމަތީ ދެކުނުބުރީ ކުޅުދުއްފުށީ މެޖިސްޓްރޭޓް ކޯޓުގެ ނަންބަރު B12C/MA/2026/18 ކޯޓު އަމުރުގައި [illegible] ބަންދުން [illegible] ބަޔާންކޮށްފައިވަނީ؛

"[illegible] ޤާނޫނުއަސާސީގެ 49 ވަނަ މާއްދާއި، ޤާނޫނު ނަންބަރު 12/2016 (ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނު) 60 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) ގެ 2 ވަނަ ނަންބަރުގެ ދަށުން ކޯޓުން ކަނޑައަޅާ ޝަރުޠުތަކާއެކު މިނިވަން ދޫކޮށްލުމަށް އަމުރުކޮށްފައި" މިފަދައިންނެވެ.

އިސްތިއުނާފީ ނުކުތާ

11- ޕްރޮސިކިއުޝަނުން ހުށަހަޅާފައިވާ އިސްތިއުނާފީ ނުކުތާއަކީ:

ތިލަދުންމަތީ ދެކުނުބުރީ ކުޅުދުއްފުށީ މެޖިސްޓްރޭޓް ކޯޓުގެ ނަންބަރު B12C/MA/2026/18 (21 ޖަނަވަރީ 2026) ކޯޓު އަމުރަކީ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޖުމްހޫރިއްޔާގެ ޤާނޫނުއަސާސީގެ 49 ވަނަ މާއްދާއާއި، ޤާނޫނު ނަންބަރު 12/2016 (ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނު) ގެ 60 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) އާއި، އ

މާއްދާގެ (ށ) އާއި، އެ ޤާނޫނުގެ 59 ވަނަ މާއްދާއާއި، ޤަވާއިދު ނަންބަރު 2021-SC-REG-01 (ސުޕްރީމްކޯޓުގެ ޖިނާއީ އިޖްރާއަތުގެ ގަވާއިދު) ގެ 13 ވަނަ މާއްދާގެ (ށ) އާއި، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޖުމްހޫރިއްޔާގެ ޤާނޫނުއަސާސީގެ 143 ވަނަ މާއްދާގެ (ށ)ގައި "މަތީ މަރުޙަލާގެ ކޯޓުތަކުން ނިންމާ ނިންމުންތަކަށް އެއަށްވުރެ ދަށު މަރުޙަލާގެ ކޯޓުތަކުން ތަބާވާންވާނެއެވެ" ކަމަށް ބަޔާންކޮށްފައިވާ އުސޫލާ ޚިލާފަށް ނެރެފައިވާ އަމުރެއް ކަމަށް ބުނެ ހުށަހެޅި ނުކުތާއެވެ.

އިސްތިއުނާފީ ނުކުތާއާ ގުޅިގެން އިސްތިއުނާފުކުރި ފަރާތުން ފާހަގަކުރި ކަންކަން

12. އިސްތިއުނާފީ ނުކުތާގެ ތަފްސީލުގައި ދައުލަތުން ބަޔާންކޮށްފައިވާ ކަންތައްތައް ތިރީގައި ބަޔާންކޮށްފައި އެވަނީއެވެ.

12.1 ޤާނޫނުއަސާސީގެ 49 ވަނަ މާއްދާގައި ބަޔާންކުރާގޮތަށް މުއްދަތަކު ބަންދު ކުރުމުގައި ރިޢާޔަތްކުރަންވީ ކަންކަމާއި، ކަންކުރަންވީ ގޮތް ތަންފީޒުކުރުމުގެ ޤާނޫނުތަކާއި، ގަވާއިދުތަކުން ބަޔާނުން، މުއްދަތަކު ކުރު ކޮށްފައިވާކަމަށް ތުހުމަތުކުރެވުނު ކަމެއް ނުވާކަމަށް ހުކުމްޖެހުނަމަ، އަދި ބަންދުން ދޫކޮށްލައިފިނަމަ މުޖުތަމަޢުގެ ސަލާމަތަށް ނުރައްކާވެދާނެ ކުރިމަތިވެދާނެ ކަމަށް ބެލެވޭނަމަ، މުއްދަތަކަށް ސުޕްރީމް ނިޔާވެރިން ބަންދުކުރުމުގެ ޙުއްޖަތަށް ޤާނޫނު ނަންބަރު 12/2016 (ޖިނާއީ އިޖްރާއަތުގެ ޤާނޫނު) ގެ 60 ވަނަ މާއްދާގެ (ށ) އާއި (4) ވަނަ ނަންބަރަށް ބެލުމުން އެނގޭކަން.

12.2 ކުށެއްގެ ތުހުމަތުގައި މީހަކު ބަންދުކުރުމަށްޓަކައި ހުރި ސަބަބެއް އޮތުމާ ނުލައި ޝަރުޢީ ބަރުޓަކުގައި، ކުށުގެ ބާވަތާއި، ކުށުގެ ކުށްބޮޑުކަމާއި، ކުށް ކުރެވިފައިވާ ގޮތާއި، ކުށް ކުރުމުގައި އަދާކޮށްދިން ދައުރާއި، މުޖުތަމަޢަށް ކޮށްދީފައިވާ އަސަރު ހުރިހާ ކަމެއް ބެލުމަށްފަހު ހިނދުކޮޅަކު ރިއާޔަތްކުރެވޭކަން ޤާނޫނު ނަންބަރު 12/2016 (ޖިނާއީ އިޖްރާއަތުގެ ޤާނޫނު) ގެ 59 ވަނަ މާއްދާގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާކަން.

12.3 ތުހުމަތުކުރެވޭ މީހާގެ ބަންދާއި، ހައްޤުތަކާ ގުޅޭގޮތުން، ތުހުމަތުކުރެވޭ ކުށުގެ އަދަދު ހިނގުމުގައި އޮތް ބައިވެރިވުމުގެ މިންވަރާއި، ކުށް ކުރެވިފައިވާ ގޮތާއި، ކުށުގެ ތުހުމަތުކުރެވޭ މީހާ

ކިބައިން މުޖުތަމަޢަށް ނުރައްކަލެއް ކުރިމަތިވެދާނެކަން އެނގޭނެ އެހެނިހެން ސަބަބުތަކާއި، ކުށުގެ އަމަލު ހިންގާފައިވާ ޢާއިލާ ހަދައިގެންކަން ނުވަތަ ދޫކޮށްލާކަން ޝަރީޢަތްކުރުމަށް ޖެހޭކަމަށް ޝަރީޢަތްކުރުމާބެހޭ ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ގަވާއިދުގެ[8] 13 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ) ގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާކަން.

12.4 އިސްތިއުނާފު ކަންތަކުގައި ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ **ޝަރީފް އިބްރާހީމް ވ. ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީސް**[9] ޤަޟިއްޔާގައިވެސް ސަބަބަކާނުލައި ތުހުމަތުކުރެވިފައިވާ ކަންކަން ކަމާއި، އެ ޤަޟިއްޔާގެ 17 ވަނަ ނުކުތާގައި ދިޔަކު ބަންދުގައި އިތުރަށް ބެހެއްޓުމަށް ގޮތެއް ނިންމުމުގައި މަޙްކަމަ ބަލާ ފަރުދީ ޙާލަތު ދި ސުލޫކާއި ޙާލަތު ހުށަހަޅާފައިވާކަން ބަޔާންކޮށްފައިވާކަމާއި، އެއީ؛

(1)ތުހުމަތުކުރެވުނު ކުށް އޭނާ ކުރިކަމަށް ބެލުމަށް ހެކި ހުރިކަން ނުވަތަ ދޭހަވާކަން

(2)ޤާނޫނުއަސާސީގެ 49 ވަނަ މާއްދާގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ ޙާލަތެއް ވުޖޫދުވެފައިވާކަން ނުވަތަ ދޭހަވާކަން.

12.5 މި މައްސަލައިގައި މުރާޖަޢާ އޯޑަރުގެ މައްޗަށް ތުހުމަތުކުރެވޭ މިންވަރަށް ހެކި ހުރިކަމާ މެދު ސުވާލު ނުކުތާތަކާއި، މުރާޖަޢާ އޯޑަރުގެ ބަންދުގެ މުއްދަތު ކުރިއަށް ގެންދިއުމުން ދިމާވާ ގޮތަށްވާކަމާއި، މި މަޙްކަމަށް ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީހުން ބަލައިގަނެ، ދަޢުވާ އުފުލި ވަކިން ތަޙުޤީޤުތަކުގެ ދުވަސްތަކުގައި ކުރިއަށްގެންދާ މުޢާމަލާތްތަކާ ކޯޓުގެ ނަންބަރު B12C/MA/2026/11 ކޯޓު އަމުރުން އޭނާ ބަންދުގައި ބެހެއްޓުމަށް ނިންމި ސަބަބުން އޭނާގެ މަސައްކަތް ތުހުމަތުކުރެވޭ ފިޔަވަޅުގެ ހޯދި ހުރެގެން ކަން އަމުރުން ސާބިތުވާކަން.

12.6 ޤާނޫނުއަސާސީގެ 49 ވަނަ މާއްދާއާއި، ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 60 ވަނަ މާއްދާގައި ބަޔާންކޮށް ހަރުދަނާ ވުޖޫދުގައި އުސޫލަކުން ނުވަތަ ނުލިބި ވަކިންކުރުމުގައި ބޭނުންކުރާ މަދު ޙާލަތުގައި،

---

[8] ގަވާއިދު ނަންބަރު SC-REG-01-2021

[9] ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމްކޯޓުގެ ނަންބަރު 2020/SC-A/93 ޤަޟިއްޔާ

ޝަރީޢަތްކުރުމާބެހޭ ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ގަވާއިދުގެ 13 ވަނަ މާއްދާގައި [illegible] [illegible] [illegible] މެޖިސްޓްރޭޓް ކޯޓުގެ ނަންބަރު B12C/MA/2026/11 ކޯޓު އަމުރުން [illegible] އާދަމް [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، މި އަމުރު [illegible]، ޝަރީޢަތްކުރުމާބެހޭ ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ގަވާއިދުގެ 13 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ) ގެ (3) އަދި (4) އަދި (5) ވަނަ މާއްދާއަށް [illegible].

12.7 ޝަރީޢަތް ނިމެންދެން ބަންދުކޮށްފައިވާ [illegible] ބަންދު [illegible]، ބަންދުކޮށްފައިވާ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2024/SC-A/09 (ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީސް ވ. [illegible] [illegible]) ޤަޟިއްޔާގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާފަދައިން، މި ޤަޟިއްޔާގެ 26 ވަނަ ނުކުތާގައި [illegible]، ޖިނާއީ [illegible] [illegible] 60 ވަނަ މާއްދާގެ (ވ) [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، މި [illegible] [illegible] [illegible]، ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ގަވާއިދުގެ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

12.8 [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ޝަރީޢަތް ނިމެންދެން ބަންދުކުރުން [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

ޙާލަތުގައި، މި މައްސަލައިގެ ހާދިސާގެ ކުރިން މުޙައްމަދު އާދަމްގެ ހައްޤަށް އަދި ކުރުގެ [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] މި މައްސަލައަށްފަހު މުޖުތަމަޢަށް ނުރައްކާ [illegible] [illegible] ރިޢާޔަތްކުރަންޖެހޭ ކަމެއް ކަމަށް ޕްރޮސިކިއުޝަނުން ނުދެކޭކަން.

12.9 މި މައްސަލައިގައި [illegible] ހެކިތަކަށް ބަލާއިރު، އިސްތިއުނާފު [illegible] [illegible] [illegible] މުޖުތަމަޢުގެ ސަލާމަތަށް [illegible] ނުރައްކާ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ހައްޤަށް އަދި ކުރުގެ [illegible] [illegible]، [illegible] އެ ސަބަބަށްޓަކައި، މި މައްސަލައިގައި [illegible] [illegible] އަދި ސާފު ހެކިތަކުން [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ބަންދުން [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ނެތްކަން.

12.10 މި މައްސަލައިގެ ސީޑީއާރު [illegible] [illegible] [illegible] ރިޕޯޓުތަކާއި، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] އަދި [illegible] މި މައްސަލައިގެ [illegible] ހުށަހަޅާ [illegible] ޖަދުވަލު 2 ގައި ބަޔާން [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] މުޙައްމަދު އާދަމްގެ މައްސަލާ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

12.11 އެހެންކަމުން މި މައްސަލައިގައި މުޙައްމަދު އާދަމް ބަންދުން [illegible] [illegible]، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޖުމްހޫރިއްޔާގެ ޤާނޫނުއަސާސީގެ 49 ވަނަ މާއްދާއާއި، 143 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) އާއި، ޤާނޫނު ނަންބަރު 12/2016 (ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނު) ގެ 60 ވަނަ މާއްދާގެ (ށ) އާއި، އެ މާއްދާގެ (ހ) އާއި، އެ ޤާނޫނުގެ 59 ވަނަ މާއްދާއާއި، ގަވާއިދު ނަންބަރު 2021-SC-REG-01 (ސުޕީރިއަރކޯޓުތަކުގެ ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ގަވާއިދު) ގެ 13 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ) އާ ޚިލާފަށް [illegible] [illegible].

12.12 މީގެ އިތުރުން، މި [illegible] ([illegible] [illegible] [illegible] ބަންދުން [illegible]) [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible]

ޤަވާއިދުން ލިބިދީފައިވާ އިޚްތިޔާރެއް ބޭނުންކުރުމަކީ، މަތީ މަރުޙަލާގެ ޤާނޫނީގޮތުން ޒިންމާދާރުކުރެވޭނެ ދައުލަތުން ދެކޭކަން.

އިސްތިއުނާފުކުރާ ފަރާތުން ހުށަހަޅާ ގޮތް

13. އިސްތިއުނާފުކުރާ ފަރާތުން ހުށަހަޅަނީ:

" 1. ތިލަދުންމަތީ ދެކުނުބުރީ ކުޅުދުއްފުށީ މެޖިސްޓްރޭޓް ކޯޓުގެ ނަންބަރު B12C/MA/2026/18 (21 ޖަނަވަރީ 2026) ކޯޓު އަމުރަކީ، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޖުމްހޫރިއްޔާގެ ޤާނޫނުއަސާސީގެ 49 ވަނަ މާއްދާއާއި، ޤާނޫނު ނަންބަރު: 12/2016 (ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނު) ގެ 60 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ) އާއި، އަދި ޤާނޫނުގެ 59 ވަނަ މާއްދާއާއި، ގަވާއިދު ނަންބަރު 2021-SC-REG-01 (ސުޕްރީމްކޯޓުގެ ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ގަވާއިދު) ގެ 13 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ) އާއި، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޖުމްހޫރިއްޔާގެ ޤާނޫނުއަސާސީގެ 143 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ) ގައި "މަތީ މަރުޙަލާގެ ކޯޓަކުން ނިންމާ ނިންމުންތަކަށް އެއްގޮތަށް ދަށު މަރުޙަލާގެ ކޯޓުތަކުން ތަބާވާންވާނެ" ކަމަށް ބަޔާންކޮށްފައިވާ އުސޫލާ ޚިލާފަށް ނެރެފައިވާ އަމުރެއްކަމަށް ކަނޑައަޅައިދިނުމައި،

2. މުޙައްމަދު ޢާރިފުގެ ބަންދު މުއްދަތު ކަނޑައަޅުއްވާފައިވާ [illegible] 07 (ހަތެއް) ދުވަހުގެ ބަދަލުގައި ކުރުކޮށްދީ 03 (ތިނެއް) ދުވަހުގެ ބަދަލުގައި އެ ކުރުކުރުވުން ބަންދު ކަނޑައަޅުއްވަން ކަނޑައަޅައިދިނުމަށް އެދެމެވެ." މިފަދައިންނެވެ.

އިސްތިއުނާފުކުރާ ފަރާތުން ފާހަގަކުރިކަންކަން

14. މުޙައްމަދު ޢާރިފުގެ ފަރާތުން އިސްތިއުނާފީ ނުކުތާގެ ޒާތުގައި އަންނަނިވި ކަންކަން ފާހަގަކޮށްފައެވެ.

14.1 އެންމެ ފުރަތަމަ 13 ނޮވެމްބަރު 2025 ގައި މުޙައްމަދު ޢާރިފް 15 (ފަނަރަ) ދުވަހުގެ މުއްދަތަށް ކަސްޓަޑީއަށް ޖަލުގައި ބަންދުކުރުމަށް އަމުރު ނެރުނު ފަހުން ދަށުކޯޓުން މުޙައްމަދު ޢާރިފް ކަސްޓަޑީއަށް ޖަލުގައި ބަންދުކުރުމަށް ނެރުނު އަމުރުތަކުގެ ބާވަތްތަކާއި އޭގެ ފަހުން، މުޙައްމަދު ޢާރިފް ސަސްޕެންޑުކޮށް ބަންދުކުރެވިފައިވާތީ، މުޙައްމަދު ޢާރިފްގެ މައްސަލަ ދަށު ކޯޓުގައި މައްސަލަ ބަލާ މައްސަލައިގެ ފަސްކުރެވުނު ނުވަތަ ހަމަޖެހުނު ބައިވެރިވާ ދެ ކޯޓެއް ޢަމަލު ކުރާނެ ގޮތުގައި ފާހަގަކުރައްވާފައެވެ.

14.2 ތަޙްޤީޤު މަރުޙަލާ ނިމުމާއެކު، ޕްރޮސިކިއުޝަނަށް މައްސަލަ ހުށަހަޅުމާއެކު، ޕްރޮސިކިއުޝަނުން އެދުނީ، ޝަރީޢަތް ނިމެންދެން މުޙައްމަދު ބަންދުގައި ބެހެއްޓުމަށް ނަމަވެސް، [illegible] މުޙައްމަދު އާދަމް ޝަރީޢަތް ނިމެންދެން ބަންދާމެދު ގޮތް ކަނޑައަޅާދީ މައްސަލަ މައުޟޫޢީގޮތުން ބަލާ ފަރިއާދު ކަމަށް ނިންމާފައިވާކަމާއި، ނަމަވެސް، ދައުލަތުން އެ ނިންމުން އިސްތިއުނާފު ކޮށްފައިވާކަން. ދައުލަތުންވެސް، އެ ނިންމުން [illegible]، ޝަރީޢަތް ނިމެންދެން ބަންދުކުރުމަކީ، މައުޟޫޢީ ގޮތުން އެ މައްސަލަ ބަލާ ފަރިއާދުގެ އިންސާފުގެ ޙައްޤުގައި ހިމެނޭކަމެއްކަމުގައި މީގެ ކުރީގައި މަތީ ދަރަޖައިގެ ކޯޓުތަކުން ނިންމާފައިވާކަން.

14.3 ދަޢުވާ ހުށަހަޅުމާއެކު، މައުޟޫޢީ ގޮތުން މައްސަލަ ބަލާ ފަރިއާދު ކަނޑައެޅުމާއެކު، މުޙައްމަދު އާދަމްގެ ބަންދާމެދު ގޮތެއް ނިންމުމަށް 21 ޖަނަވަރީ 2026 ގައި ބޭއްވުނު އަޑުއެހުމުގައި، ދައުލަތުން މުޙައްމަދު އާދަމް ޝަރީޢަތް ނިމެންދެން ބަންދުކުރުމަށް އެދިފައިވީ މުޖުތަމަޢުގެ ސަލާމަތާއި ރައްކާތެރިކަމަށްޓަކައިކަން. ތުހުމަތުކުރެވޭ [illegible] ހެކި ހުރިކަމަށް ދައުލަތުން [illegible]، މުޙައްމަދު އާދަމްގެ ފަރާތުން މުޖުތަމަޢަށް ނުރައްކަލެއް [illegible].

14.4 [illegible] ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ގަވާއިދުގެ 13 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ) ގައި މުޖުތަމަޢުގެ ސަލާމަތް [illegible] [illegible] [illegible] 6 [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] 1 ވަނަ ނަންބަރުގައި [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible]، 2 ވަނަ ނަންބަރުގައި [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، 2 [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

14.5 [illegible] ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ގަވާއިދުގެ 13 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ) ގެ 3 އަދި 4 ވަނަ ނަންބަރުގައި [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible]

ޖެނެރަލްގެ އޮފީސް [illegible] 24 ވަނަ ނުކުތާއަށް ރިޢާޔަތްކުރާއިރު، [illegible] ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ގަވާއިދުގެ 123 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ) ގެ 3 އަދި 4 ވަނަ ނަންބަރުގައި ބަޔާންކުރާ ހާލަތު [illegible] މައްސަލަ ބަލާ [illegible] [illegible] ނިންމާއިރު، ހަމައެކަނި ކުރުގެ [illegible] ބާވަތް [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ބަންދުގައި ހުރުން [illegible] [illegible] ނުފެނެއެވެ.

14.6 [illegible] ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ގަވާއިދުގެ 13 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ) ގެ 5 އަދި 6 ވަނަ ނަންބަރުގައި ބަޔާންކުރާ ހާލަތު [illegible] ބަލާއިރު، މުޙައްމަދު އާދަމްއަކީ ކުރުގެ ކުށެއް ނެތް މިސާލަކަށް، ކުރުގެ [illegible] [illegible] [illegible] އެއްވެސް [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] މުޙައްމަދު އާދަމް [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] މުޙައްމަދު އާދަމްގެ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] މުޙައްމަދު އާދަމް [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] މުޙައްމަދު އާދަމް [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] މުޙައްމަދު އާދަމް [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] މުޙައްމަދު އާދަމް، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

އިސްތިއުނާފުކުރައްވާ ފަރާތުގެ ހުއްޖަތު

15-އިސްތިއުނާފު ކުރައްވާ ފަރާތުން [illegible]،

"[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، މުޙައްމަދު އާދަމް [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

1. [illegible]

2. [illegible] ." މިފަދައިންނެވެ.

ޝަރީޢަތުން ފާހަގަކުރާ ކަންތައްތައް

16. މި މައްސަލާގައި އިސްތިއުނާފުކުރާ ފަރާތުން އެދިފައި، ތިލަދުންމަތީ ދެކުނުބުރީ ކުޅުދުއްފުށީ މެޖިސްޓްރޭޓް ކޯޓުގެ ނަންބަރު B12C/MA/2026/18 (21 ޖަނަވަރީ 2026) ގެ އަމުރަކީ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޖުމްހޫރިއްޔާގެ ޤާނޫނުއަސާސީގެ 49 ވަނަ މާއްދާއާއި، ޤާނޫނު ނަންބަރު 12/2016 (ޖިނާއީ އިޖުރާއާތުގެ ޤާނޫނު) ގެ 60 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) އާއި، އެ މާއްދާގެ (ނ) އާއި، އެ ޤާނޫނުގެ 59 ވަނަ މާއްދާއާއި، ގަވާއިދު ނަންބަރު 2021-SC-REG-01 (ސުޕްރީމްކޯޓުގެ ޖިނާއީ އިޖުރާއާތުގެ ގަވާއިދު) ގެ 13 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ) އާއި، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޖުމްހޫރިއްޔާގެ ޤާނޫނު އަސާސީގެ 143 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ)ގައި "މަތީ މަރުޙަލާގެ ކޯޓުތަކުން ނިންމާ ނިންމުންތަކަށް އެއަށްވުރެ ދަށު މަރުޙަލާގެ ކޯޓުތަކުން ތަބާވާންވާނެ" ކަމަށް ބަޔާންކޮށްފައިވާ އުސޫލާ ޚިލާފަށް ނެރެފައިވާ އަމުރެއް ކަމަށް ކަނޑައަޅައިދެއްވުމެވެ.

17. އިސްތިއުނާފުކުރާ ފަރާތާއި އިސްތިއުނާފު ކުރެވުނު ފަރާތުން ދައްކާފައިވާ ވާހަކަތަކުގެ އަލީގައި، އަންނަނިވި ނުކުތާތަކަށް ޖަވާބު ދޭންޖެހޭ ކަމުގައި ދެކެމެވެ. އެއީ :

17.1 ތިލަދުންމަތީ ދެކުނުބުރީ ކުޅުދުއްފުށީ މެޖިސްޓްރޭޓް ކޯޓުގެ ނަންބަރު B12C/MA/2026/18 (21 ޖަނަވަރީ 2026) ގެ އަމުރު ނެރުމުގައި ދަށު ކޯޓުން ޤާނޫނު ތަތްބީޤުކުރުމުގައި ކުށެއް ހިނގާފައި ވޭތޯ؟

17.2 ތިޔަފަރާތުގައި ދެކެނީ ކުޅުދުއްފުށީ މެޖިސްޓްރޭޓް ކޯޓުގެ ނަންބަރު B12C/MA/2026/18 (21 ޖަނަވަރީ 2026) ގެ އަމުރަކީ ޤާނޫނާ ޚިލާފަށް ނެރުނު އަމުރެއްކަމަށްތޯ؟

ތިޔަފަރާތުގައި ދެކެނީ ކުޅުދުއްފުށީ މެޖިސްޓްރޭޓް ކޯޓުގެ ނަންބަރު B12C/MA/2026/18 (21 ޖަނަވަރީ 2026) ގެ އަމުރު ނެރުއްވުމުގައި ދަށު ކޯޓުގެ ފަރާތުން ޤާނޫނު ތަޠުބީޤުކުރުމުގައި ކޯޓުން ކުށެއްވެފައިވޭތޯ؟

18- ޤާނޫނު އަސާސީގެ 49 ވަނަ މާއްދާއަށް ބަލާއިރު، އެމާއްދާ އޮތީ ޤާނޫނު އަސާސީގެ ދެވަނަ ބާބު ކަމަށްވާ އަސާސީ ޙައްޤުތަކާއި މިނިވަންކަން ބަޔާންކުރާ ބާބުގައެވެ. އެމާއްދާގައި ވަނީ "ކުށެއްގެ ތުހުމަތު ކުރެވިފައިވާ މައްސަލައެއްގައި ހައްޔަރުކުރެވޭ ނުވަތަ ބަންދުކުރެވޭ މީހާ ދައުވާކުރެވެންދެން ނުވަތަ ޝަރީޢަތް ނިމެންދެން، ޝަރުޠުތަކާއެކު ނުވަތަ ޝަރުޠެއް ނެތި ދޫކޮށްލަން ޖެހޭނެއެވެ. ނަމަވެސް، އެމީހަކު ދޫކޮށްލައިފިނަމަ ކޯޓަށް ޙާޟިރުނުވެދާނެކަމަށްޓަކައި، ނުވަތަ ހެކިބަސް ބަދަލުކޮށްދާނެކަމަށްޓަކައި، ނުވަތަ ބަލްދިއްޔާ ނުވަތަ ހެކިންނަށް ނުފޫޒު ފޯރުވައިދާނެކަމަށްޓަކައި، ނުވަތަ ޢާއްމު ސަލާމަތަށް ނުރައްކާވެދާނެކަމަށްޓަކައި، ދައުލަތުން ވަޒަންކުރެވޭ ސަބަބުތަކެއް ކޯޓަށް ސާބިތުކޮށްދީފިނަމަ، ޝަރީޢަތް ނިމެންދެން ބަންދުގައި ބެހެއްޓުމަށް ކޯޓުން އަމުރު ކުރެވިދާނެއެވެ. ނުވަތަ ޝަރީޢަތް ނިމެންދެން ޝަރުތުތަކާއެކު ދޫކޮށްލުމަށް ކޯޓުން އަމުރު ކުރެވިދާނެއެވެ." މިފަދައިންނެވެ. މާއްދާގެ އިބާރާތަށް ބަލާއިރު އެއީ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޤާނޫނުއަސާސީއިން ކަށަވަރުކޮށްދޭ މިނިވަންކަމުގެ ޙައްޤު ސާބިތުކުރާ އަސާސީ ޙައްޤެއް ކަމާއި، އެ ޙައްޤު މަޙްދޫދުކުރެވޭނީ ވަކި ސަބަބުތަކެއް ސާބިތުކުރެވިގެން ކަމާއި، ދޫކޮށްލުމަކީ އަސްލުކަމާއި ބަންދުގައި ބެހެއްޓުމަކީ ސާބިތުކުރަންޖެހޭ އިސްތިސްނާއެއްކަން އެނގެއެވެ. އެއީ ޤާނޫނު އަސާސީން ކަށަވަރުކޮށްދޭ ޙައްޤުތައް ދިފާޢުކުރުމުގެ މަސްއޫލިއްޔަތު ދައުލަތުގެ މައްޗަށް އަޅާ ކަން އެނގެއެވެ.

19- ޤާނޫނު ނަންބަރު 12/2016 (ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނު) ގެ 59 ވަނަ މާއްދާ ތަޙުޤީޤުކުރުމަށް ކުށެއްގެ ތުހުމަތުގައި ބަންދުކުރުމާއި ގުޅޭ ޤާނޫނީ އަސާސްތަކާއި ނުވަތަ ބަންދުގައި ބެހެއްޓުމަށް ބަލަންޖެހޭ ކަންކަން ކަނޑައެޅުމުގައި ވިސްނަންޖެހޭ ކަންތައްތައް ބަޔާންކޮށްދީފައިވާއިރު، އެމާއްދާގެ (ހ) (ށ) (ނ) (ރ) ގައިވާ ކަންކަމަށް ވިސްނައިގެން ޝަރީޢަތުން ބަލައިގަންނަންވާނެއެވެ. ކަމެއްގެ ބުރަދަނާއި ބެހޭ ގޮތުން ޤާނޫނީ ބަރުދަން ދައުލަތުގެ މައްޗަށް އަޅާކަމާއި،

އެމާއްދާގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ ކަންކަމަކީ، އެހެނިހެން ކަމެއް، ކޮންމެކަމެއް ވަކިވަކިން މުއްތަހަމުގެ މައްޗަށް ސާބިތުވުން ލާޒިމުކަމެއް ނޫނެވެ.

20. އިސްތިއުނާފު ކުރެވިފައިވާ އަމުރަށް ބަލާއިރު، މިމައްސަލާގައި އިސްތިއުނާފު ޙައްޤުވާ ފަރާތް އާދަށް ބަންދުން ދޫކޮށްލުމަށް އަމުރުކޮށްފައިވަނީ ޤާނޫނު އަސާސީގެ 49 ވަނަ މާއްދާގެ އިތުރުން، ޤާނޫނު ނަންބަރު 12/2016 (ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނު)ގެ 60 ވަނަ މާއްދާގެ (ރ)ގެ 2 ވަނަ ނަންބަރުގެ ދަށުން ކޯޓުން ކަނޑައަޅާ ޝަރުތުތަކާ އެކު ބަންދުން ދޫކުރުމަށް ވެއެވެ. މާއްދާގެ (ރ)އަށް ބަލާއިރު، ކޯޓުން ކަނޑައަޅާ ޝަރުތުތަކާ އެކު މުއްތަހަމު ބަންދުން ދޫކުރުމުގެ އިޚްތިޔާރު ފަނޑިޔާރަށް ލިބިދީފައި، މާއްދާގެ (ރ)ގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ އެއްވެސް ހާލަތެއް މުއްތަހަމުގެ މައްޗަށް ސާބިތުވާ ހާލަތެއް ނަމަވެސް، ކޮންމެހެން މުހިންމުކަމަށް ޝަރީޢަތުން ދެކޭ ހާލަތެއްގައެވެ.

21. ގަވާއިދު ނަންބަރު 2021-SC-REG-01 (ސުޕްރީމްކޯޓުގެ ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ގަވާއިދު)ގެ 13 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ)ގައި ވަނީ ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 60 ވަނަ މާއްދާގެ ދަށުން މިހާރު ބަންދުގައި ބެހެއްޓުމަށް އަމުރުކުރުމުގައި، އެއީ ބަންދުން ދޫކުރުމުގެ ބަދަލުގައި މުޖުތަމަޢުގެ ސަލާމަތަށް ނުރައްކާވާނެ ކަމަށް ބެލެވޭ ހާލަތުގައި ތަޙުޤީޤަށް އިތުރު ހުރަސް އެޅިދާނެ ކަމަށް ބަލައިގެން ކަންކަން ބަޔާންކޮށްފައިވާކަމެވެ. އެހެންކަމުން މި ކަންކަމަށް ރިޢާޔަތްކުރުމަށްފަހު، މުޖުތަމަޢުގެ ސަލާމަތު އަދި އަމާންކަމުގައި ބަހައްޓަން ކަނޑައަޅާ ޝަރުތުތައް އެއްވެސް ހާލަތެއްގައި ބަންދުގެ ކޮންމެ ވަރަކަށް ޖަވާބުދާރީވާން ޖެހެއެވެ. އެގޮތުގެ ބަޔާންތަކާ ބެހޭގޮތުން، ކޯޓުގެ ނިންމުން ޖަވާބުދާރީވާން ޖެހެއެވެ. އަދި މުޖުތަމަޢުގައި އަމާންކަމާއި ސަލާމަތަށް އެއްވެސް ކޯޓަކުން ޝަރުތުތަކެއް ނުވާ ހިނގައިދާނެއެވެ. އެގޮތުން އަމުރުގެ (3) ވަނަ ނަންބަރުގައިވާ ގޮތުގައި، ޝަރުތުތަކާ ކޯޓުގެ އަމުރު ހިންގުމުގައި އެއް ބަލައިގަތުމަށް ގެންގޮސް އެކަށީގެންވާ ގޮތް އެއް ބަންދުގައި ބަހައްޓަން އަމުރުކުރަން ޖާއިޒުވެއެވެ. އަދި އަމުރުގެ (4) ވަނަ ނަންބަރުގައިވާ ގޮތަށް ކޯޓުގެ ބަލަހައްޓާ، ކޮންމެ ފަރާތަކުން ކޯޓުގެ ކަނޑައެޅުން ރިޢާޔަތްކުރަން އެއް ބަންދުގައި ބަހައްޓަން އަމުރުކުރަން ޖާއިޒުވެއެވެ. އެ އަމުރުގައިވާ

ކަންކަމަށް ފަރިޔާދު ދިމާއަށް ކުރަންޖެހޭނީ [illegible] ހުރިހާ ކަމެއް [illegible] ބަލައި، ގިނަ ކަންކަން ހުރި ފަރާތްތަކުގެ ޙިމާޔަތް ބަލުވާ އުސޫލުތަކުން ނުނުކުމެވޭ. އެގޮތުން މުޖުތަމަޢުގެ ސަލާމަތާއި ނުރައްކަލުން ކުރިމަތިވެފައިވާކަން ނުވަތަ ނޫންކަން ބެލުމުގެ މިންގަނޑުތަކުންނެވެ. ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2024/SC-A/22 (ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލް ވ. އިބްރާހީމް ސަމްޢޫން [illegible])ގައި[10] ކަނޑައަޅުއްވާފައިވާ ވަކި ކުރުމުގެ ތުހުމަތު ކުރެވޭ މިފަދަ ސަބަބުތަކުގެ މުއްދަތުގައި ބަންދުގައި [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

22. މިމައްސަލާގައި ކުރެވިފައިވާ ތުހުމަތު [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] މިމައްސަލާ ދެވުން [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] ޝަރީޢަތުގައި [illegible] [illegible] ޤާނޫނު އަސާސީގެ 49 ވަނަ މާއްދާއާއި، (ޖިނާއީ އިޖުރާއާތުގެ ޤާނޫނު)ގެ 59 ވަނަ މާއްދާއާއި 60 ވަނަ މާއްދާގެ (ށ) އަށް ރިޢާޔަތްކޮށް މުޖުތަމަޢުގެ ސަލާމަތަށް ނުރައްކަލެއް [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ނަންބަރު: B12C/MA/2026/11 [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

---

[10] [illegible] 16 ވަނަ ނަންބަރު.

10 ދުވަހަށް [illegible] އެނގެއެވެ. ނަމަވެސް އޭގެ ކުރީގެ އަމުރުތަކުގައި އެއް [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

23. އިސްވެ ބުނެވުނު ނަންބަރު: B12C/MA/2026/11 ކޯޓު އަމުރަށް ފަހު މުޙައްމަދު އާދަމްގެ ބަންދާމެދު [illegible] ކަނޑައެޅުމަށް [illegible]، މުޙައްމަދު އާދަމް ބަންދުން ދޫކުރުމަށް އަމުރުކުރަން [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ކޯޓުގެ ނަންބަރު: B12C/MA/2026/18 އަމުރުން [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] މުޙައްމަދު އާދަމް [illegible] މުޙައްމަދު އާދަމް [illegible] ސަރީޙަ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] މުޙައްމަދު އާދަމް [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] އެނގެއެވެ.

24. އިސްތިއުނާފުކުރެވިފައިވާ އަމުރަކީ މުޙައްމަދު އާދަމް ބަންދުކުރުމާ ގުޅޭގޮތުން [illegible] ކޯޓަށް އަމުރުގެ މުއްދަތު ހަމަވާތީ [illegible] [illegible] ބަލައިގަންނަމުން އިސްތިއުނާފުކުރާ ފަރާތުން އެދުން އެދުމާ ގުޅިގެން ގޮތުން ނިންމާފައިވާ އަމުރެއްކަން އެނގެއެވެ. މުޙައްމަދު އާދަމް އަކީ އޭނާގެ [illegible] [illegible] ތުހުމަތާ ގުޅިގެން ސަރީޙަ ނިންމުން ބަންދުކުރުމަށް އަމުރުކޮށްފައިވާ [illegible] ނުފެނެއެވެ. އިސްތިއުނާފުކުރެވިފައިވާ އަމުރަކީ، ސަރީޙަ ނިންމުމެއް ބަންދުކޮށްފައިވާ [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] އެނގެވެ. ސުވާލަކީ، [illegible] ތޯ؟ ([illegible] ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނު) ގެ 13 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ) ގައިވާ [illegible] ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2020/SC-A/100 ([illegible] އިސްމާޢީލް [illegible]) [illegible].

[illegible] ކޯޓުގެ ނަންބަރު B12C/MA/2026/18 (21 ޖަނަވަރީ 2026) [illegible]

25- ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޖުމްހޫރިއްޔާގެ ޤާނޫނުއަސާސީގެ 143 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ)ގައި ވަނީ "މަތީ މަރުޙަލާގެ ކޯޓުތަކުން ނިންމާ [illegible] ދަށު މަރުޙަލާގެ ކޯޓުތަކުން [illegible]" މިހެންނެވެ.

26- [illegible] ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2024/SC-A/09

(ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލް ވ. އިރުފާން [illegible]) ޤަޟިއްޔާގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާކަމަށެވެ. އެޤަޟިއްޔާގެ 26 ވަނަ ނުކުތާގައި ވާގޮތުން ޖިނާއީ އިޖުރާއާތުގެ ޤާނޫނުގެ 60 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ)ގެ މަޤްސަދަކީ މުޖުތަމަޢުގެ ސަލާމަތަށް ނުރައްކަލެއް [illegible] ބަންދުގައި ތިބި ބަޔަކު ބަންދުން ދޫވެގެން ހިނގުން ނޫންކަމަށެވެ.

27. އިސްތިއުނާފުކުރި ފަރާތުން ހަވާލާދީފައިވާ ޤަޟިއްޔާއަށް ބަލާއިރު، އެ ޤަޟިއްޔާގައި ކަނޑައަޅާފައިވާ އުސޫލުތަކާ، ޝަރީޢަތް [illegible] ބަންދުކުރުމުގެ [illegible] އަމުރު މުޤައްރަރުކުރުމުގައި ބަލަންޖެހޭ އުސޫލުތަކުން އެޤަޟިއްޔާގެ ބަޔާންކުރައްވާ، އެޤަޟިއްޔާގައި ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ފުރިހަމަބެންޗުން ފާހަގަކުރައްވާފައިވާ ނުކުތާތަކުން އެނގެއެވެ. އެޤަޟިއްޔާގައި ކަނޑައަޅުއްވާފައިވާ ވާގޮތުން ބަންދު މުޤައްރަރު ކުރުމުގައި [illegible] ތަޙުޤީޤުކުރުން [illegible] ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2020/SC-A/93 (ސަލީމް އިބްރާހީމް ވ. ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީސް) ޤަޟިއްޔާގައި [illegible]. އެގޮ މާނައަކީ [illegible] ބަންދުން މުޖުތަމަޢަށް [illegible] ކުރުމުގައި ވެސް [illegible] ޤާނޫނުއަސާސީގެ 49 ވަނަ މާއްދާގައި ބުނެފައިވާ 4 ޝަރުޠުތަކުން ޙާލަތެއް އޮތުން ލާޒިމު ނޫންކަމަށެވެ.[11]

28. ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2024/SC-A/19 (ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލް ވ. މުޙައްމަދު ބިލާލު އިސްމާޢީލް) ޤަޟިއްޔާގައި، ސަލީމް އިބްރާހީމް ޤަޟިއްޔާއާ ހަވާލާދީ ބަޔާންކުރައްވާފައިވާ، ބަންދު މުޤައްރަރުކުރުމުގެ [illegible] މަޤްސަދަކީ [illegible] ތުހުމަތުކުރެވޭ [illegible] މިންވަރަށް [illegible] ޤާނޫނުއަސާސީގެ 49 ވަނަ މާއްދާގައި [illegible] ނުކުތާތަކެވެ. [illegible]

---

[11] އެ ޤަޟިއްޔާގެ 22 ވަނަ ނުކުތާ.

ބެލުމުގައި ބަލަންޖެހެނީ ޤާނޫނުއަސާސީގެ 49 ވަނަ މާއްދާގައި ބުނެފައިވާ ހާލަތްތަކުން ފުރަތަމަ ބަންދުކުރި އިރު ވުޖޫދުވުމުގައި ހުރި ކަމަށް ހާލަތުގެ ބަދަލުއައިސްފައިވާތޯ ކަމަށެވެ.[12]

29.ބަންދު މުޖުތަމަޢުގެ މަސްލަހަތު ބެލުމަށް ބަންދުގައި ބަހައްޓާ ގޮތަށް ނިންމާފައިވާ ވަޒީފާއަށް ބެހޭގޮތުން ދުވަސްތަކެއް ފަހުން ނިޔާކުރުން އިސްތިޤުރާރު ގެއްލުވައިލައިފައިވާ ކަމަށް، ބަންދުގައި ދިގުމުއްދަތަކަށް ގެންގޮސްފައިވާ މީސްމީހުންގެ މައްސަލަތައް ހަލުވިކުރުމުގައި އަދަބު ދޭ އޮފީސްތައް ލުއިކުރުމަށް ބަދަލު ނުކުރެވޭ ކަމަށް، ބަންދުގައި ދިގު މުއްދަތެއް ހަރުދަނާ ކުރަން ލާޒިމުވާ އިސްލާހުގެ ފުރުސަތު ގެއްލިގެން ދާނެ ހާލަތެއް ޤާނޫނުއަސާސީގެ 49 ވަނަ މާއްދާ ދަށުން ދޭ ޙައްޤުގެ ފުރިހަމަ ގޮތުގައި ދީފައިނުވާ ކަމަށް ވާނަމަ، ***އިތުރު ޝަރުޠު ޤާނޫނުގައި ބަޔާންކުރެވިފައިވާ***.[13]

30.ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ބޭނުމަކީ ޤާނޫނުތަކުގެ އެކިގައި، އިސްތިއުނާފުވާ ކޮށްފައިވާ ފަރާތުން ބަލާއިރު، ދި ފަރާތަކަށް ސަލާމަތް ދިނުމުގެ ބަދަލުގައި ހުރި ލިޔުމުގެ ބަންދު މުއްދަތު ބަރާބަރު ދެކޭ ނިޔާވާއިރު ފަރާތުން ދެކެވޭ ކަމެއްނުވެއެވެ. ލިޔުމުގައި ބަންދު ފަރާތު މުއްދަތު ފާހަގަކުރެވޭ ކުރިއަށް ސަބަބު ކަޑައެޅުމަށް ގޮތް ބަހައްޓާ ބޭނުންކުރެވޭ ކަމެއް ހިނގުން ދީފައިވާ ފަރާތަކަށް ފަރާތް ނުލިބޭނެ.

ނިންމުން ފެނުނުގޮތް

31.ބުނެވިދިޔަ ކަންކަން އެފަދައިން ހުރުމުން، އިސްތިއުނާފު ހުށަހަޅާފައިވާ މައްސަލަ ބާޠިލު، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ކްރިމިނަލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު B12C/MA/2026/18 (21 ޖަނަވަރީ 2026) ގެ އަމުރު ބާޠިލުކޮށް ނިންމާފައިވާ ސައްޙަ ނިންމުމެއް ކަމަށް ވާހަކަ، މި މައްސަލަ ނިންމައިފީމެވެ.

---

[12] ދ. ޤާނޫނުއަސާސީގެ 10 ވަނަ މާއްދާ.

[13] ދ. ޤާނޫނުއަސާސީގެ 27 ވަނަ މާއްދާ.

ފަނޑިޔާރު މުޙައްމަދު ސަރީޖް ޢަބްދުﷲ ގެ ރައުޔު

32. ފަނޑިޔާރު އިބްރާހީމް މާހިރުގެ ރައުޔަށް އަޅުގަނޑު ތާއީދުކުރަމެވެ.

ފަނޑިޔާރު ޢަބްދުލްޤާދިރު ޙުސައިންގެ ރައުޔު

33. ފަނޑިޔާރު އިބްރާހީމް މާހިރުގެ ރައުޔަށް އަޅުގަނޑު ތާއީދުކުރަމެވެ.

ޙުކުމް

ދެންފަހެ، ބުނެވިދިޔަ ކަންކަން އެފަދައިން ހުރުމުން، މި މައްސަލައިގެ އިސްތިއުނާފު ނުކުތާތަކުގެ މައްޗަށް ބިނާކޮށް، ތިލަދުންމަތީ ދެކުނުބުރީ ކުޅުދުއްފުށީ މެޖިސްޓްރޭޓް ކޯޓުގެ ނަންބަރު B12C/MA/2026/18 (21 ޖަނަވަރީ 2026) ކޯޓު އަމުރު ބާޠިލުކުރަން ޖެހޭ ކަމެއް ނެތްކަމަށް ކަނޑައަޅައި، މި މައްސަލަ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގައި ބެލި ފަނޑިޔާރުންގެ މަޖިލީހުގެ އިއްތިފާޤުން ޙުކުމްކޮށްފީމެވެ.

މި މައްސަލަ ބަލައި ޙުކުމް ކުރީ:

ފަނޑިޔާރު މުޙައްމަދު ސަރީޖް ޢަބްދުﷲ

ފަނޑިޔާރު އިބްރާހީމް މާހިރު
(ރިޔާސަތު)

ފަނޑިޔާރު ޢަބްދުލްޤާދިރު ޙުސައިން